

การพัฒนารูปแบบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนโดยกระบวนการ
มีส่วนร่วม โรงเรียนบ้านหนองซอน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 3

**Developing a Model Students' Desirable Characteristics by Using the Participation
Process at Ban Nongzon School under the Office of Maha Sarakham Educational
Service Area Zone 3**

เกษม จันสำมาร¹, สุทิน กองเงิน², กุศล ภาวุฒานนท์³, ฟั้น นามบุรี⁴, สายหยุด สานก้อย⁵
Kasem Chansamat¹, Suthin Kongngen², Kusun Phawaphutanon³, Fuen Namburi⁴, Saiyut Sankoi⁵

บทคัดย่อ

สังคมไทยในปัจจุบันล้อมวลชนทุกแขนงได้สะท้อนคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนเลื่อมลง
มุ่งเน้นบริโภคนิยม และชอบความสะดวกสบาย ขาดการคิดวิเคราะห์ไตร่ตรอง ไม่รักการอ่าน โรงเรียนบ้าน
หนองซอน ก็ประสบปัญหาลักษณะนี้เช่นกัน หากปล่อยให้สภาพปัญหานี้คงอยู่ต่อไป คงยากแก่การแก้ไข
ส่งผลต่อความอ่อนด้อยด้านคุณธรรม จริยธรรม และคุณภาพของเยาวชนคนไทยต่ำลงจำเป็นที่จะต้องหา
รูปแบบแนวทางแก้ไขในปัญหาในลักษณะภาคีแห่งความร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาให้ตรงจุดและบังเกิด
ประสิทธิผลสูงสุด การวิจัยมีความมุ่งหมาย ดังนี้ 1) เพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนด้านวินัย
ในตนเองและกับผู้อื่น ความรับผิดชอบต่อตนเองและต่อผู้อื่น ทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่นและรักการอ่าน
โดยกระบวนการมีส่วนร่วม 2) เพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนระหว่างก่อนกับหลังการ
พัฒนา ด้านวินัยในตนเองและกับผู้อื่น ความรับผิดชอบต่อตนเองและต่อผู้อื่น ทักษะการทำงานร่วมกับ
ผู้อื่นและการรักการอ่าน โดยกระบวนการแบบมีส่วนร่วม 3) เพื่อประเมินความพึงพอใจในการการพัฒนาคุณลักษณะ
ที่พึงประสงค์ของนักเรียน โดยครู เพื่อนนักเรียน และผู้ปกครอง โดยกระบวนการ แบบมีส่วนร่วม ชั้นประถม
ศึกษาปีที่ 4 ถึง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนบ้านหนองซอน ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2551 การวิจัย
ครั้งนี้ใช้หลักการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) ตามแนวคิดของ เคมมิส และแม็กแทกการ์ท (สุมิล
ว่องวานิช, 2544 : 13) และ การเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติ ของฉลาด จันทรสมบัติ (2550 : 5) แล้วนำมาประยุกต์ใช้
เป็นกรอบแนวคิดการวิจัยการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองซอน ประกอบด้วย
6 ขั้นตอน คือ ขั้นศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหา ขั้นการวางแผนแบบมีส่วนร่วม ขั้นการปฏิบัติตามแผนและปรับปรุง
พัฒนา ขั้นตรวจสอบประเมินผล ขั้นการสะท้อนผลและขั้นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ด้วยกลยุทธ์การพัฒนา ได้แก่

¹⁻⁶ อาจารย์โรงเรียนบ้านหนองซอน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 3

¹⁻⁵ Lecturer Ban Nongzon school, under the office of Maha Sarakham Educational Service Area Zone 3

กลยุทธ์การสร้างการมีส่วนร่วม กลยุทธ์การสร้างกระบวนการเรียนรู้ กลยุทธ์การเคลื่อนไหวของสังคม และกลยุทธ์การสื่อสารเพื่อประชาชนกลุ่มเป้าหมาย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ถึง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 231 คน กลุ่มผู้ให้ข้อมูล จำนวน 477 คน ประกอบด้วย ครู 15 คน ผู้ปกครอง 231 คน และนักเรียน 231 คน เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบประเมินพฤติกรรมการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนจำนวน 60 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.94 แบบสังเกตคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน จำนวน 40 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.98 และแบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนจำนวน 40 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.97 คู่มือครูโปรแกรมการฝึกฝนนักเรียนปรับปรุงพัฒนาจากกรมการศาสนา และผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงจากผู้เชี่ยวชาญมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเปรียบเทียบก่อนและหลังการใช้ การทดสอบค่า t (Dependent Samples) ผลการวิจัยปรากฏดังนี้

1. รูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนแบบมีส่วนร่วมที่พัฒนาขึ้น มี 8 ขั้นตอน ถือเป็นการมีส่วนร่วมสูงสุด คือ ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติ ร่วมตรวจสอบ ร่วมรับผิดชอบ ร่วมสรุปผลบทเรียน และร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และมีวิธีการดำเนินการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมที่พัฒนาขึ้น มี 6 ขั้นตอน คือ ศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหา การวางแผนแบบมีส่วนร่วม การปฏิบัติตามแผนและปรับปรุงพัฒนา การตรวจสอบประเมิน การสรุปสะท้อนผลและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยใช้กลยุทธ์ 4 ประการ คือ กลยุทธ์การสร้างการมีส่วนร่วม กลยุทธ์การสร้างกระบวนการเรียนรู้ กลยุทธ์การเคลื่อนไหวของสังคม และกลยุทธ์การสื่อสารเพื่อประชาชน

2. เปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ระหว่างหลังกับก่อนการดำเนินงานพัฒนา โดยรวมพบว่าคุณลักษณะที่พึงประสงค์หลังดำเนินงานแตกต่างกันกับก่อนดำเนินงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และพิจารณาเป็นรายด้านหลังดำเนินงานกับก่อนดำเนินงาน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในทุกด้าน คือ ด้านวินัยในตนเองและกับผู้อื่น ความรับผิดชอบต่อตนเองและต่อผู้อื่น ทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น และการรักการอ่าน

3. ครู นักเรียน และผู้ปกครอง มีความพึงพอใจการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อยคือ ด้านวินัยในตนเองและกับผู้อื่น ความรับผิดชอบต่อตนเองและต่อผู้อื่น ทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น และรักการอ่าน ตามลำดับ

การพัฒนารูปแบบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนและการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมที่พัฒนาขึ้น มีความเหมาะสมสอดคล้องกับบริบทขององค์กรและสภาพของท้องถิ่น ทั้งรูปแบบและกระบวนการวิจัยพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนตามความมุ่งหมาย ซึ่งผ่านการเรียนรู้จากการปฏิบัติของผู้มีส่วนได้เสียทั้ง ครู เพื่อนนักเรียนและผู้ปกครอง แล้วนำมาสังเคราะห์เป็นรูปแบบการพัฒนาและการวิจัย มีความตรงกันว่ามีความพึงพอใจต่อการพัฒนาคุณลักษณะของนักเรียนมีความเหมาะสมมากที่สุด ทั้งด้านวินัยในตนเองและกับผู้อื่น ความรับผิดชอบต่อตนเองและต่อผู้อื่น ทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น และการรักการอ่าน

คำสำคัญ : คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน กระบวนการมีส่วนร่วม

Abstract

In the current Thai Society, all branches of mass media reflected that Students' desirable characteristics are declining. The students emphasize consumptionism, prefer convenience, lack analytical thinking and meditation, and do not love reading. Ban Nongzon School is also facing those problems of If These problems are left in existence any further, they will be difficult to solve, causing weaknesses in morality, ethics and low quality of young Thai people. Thus it is necessary to find a model and guidelines for solving problems in the type of parties of participation for solving problems on the point and to this study were : 1) to develop students' desirable characteristics in terms of self-discipline and discipline with other people, skills in working together with other people, and love of reading by the use of participation process, 2) to compare students' desirable characteristics between after and before development in terms of self-discipline and discipline with other people, responsibility for self and other people, skills in working with other people, and love of reading by the use of participation process, 3) to evaluate satisfaction with development of students' desirable characteristics by teachers, peer students and parents at Pratomsueksa 4-6 and Matthayomsueksa 1- 3 level at Ban Nongzon School in the first semester of the academic year 2008. This study used the participatory action research (PAR) methodology according to the concept of Kemmis and McTaggart (Suwimon Wongwanit. 2001 : 13) and action learning by chalard Chantarasombat (2007 : 5). Then it was applied to be used as the conceptual framework of research in developing desirable characteristics of the students at Ban Nongzon School consisting of these 6 stages : examining conditions of current problems, participatory planning, action according it the plan and improvement and development, checking and evaluation, summary of reflection, and sharing learning by using development strategies including participation creation strategy, learning process creation strategy, social movement strategy, and communication for people strategy. The focus group consisted of 231 Pratomsueksa 4-6 and Matthayomsueksa 1-3 students. A group of 465 informants consisted of 15 teachers, 231 parents and 231 students. The instruments used for collecting data were a 60-item evaluation form on behavior in developing students' desirable characteristics with a reliability of 0.94, a 40-item observation form on students' desirable characteristics with a reliability of 0.98, a 40-item questionnaire on satisfaction with students' desirable characteristics with a reliability of 0.97, and a teacher's handbook involving the program for student training as improved and developed from the Department of Religious Affairs and checked for validity by experts, and appropriateness was found to be at the highest level. The collected data were analyzed by the

use of a computer program. The statistics used for analyzing the data were percentage, mean, standard deviation and t-test (dependent samples). The results of the study were as follows :

1. The developed participatory development of students' desirable characteristics had 8 stages regarded as having the highest participation including : thinking together, planning together, making decision together, acting together, checking together, together, taking responsibility together, summarizing lessons together and sharing learning together, The developed method of conducting participatory action research had these 6 stages : examining conditions of current problems, participatory planning, action according and evaluation, summary of reflection, and sharing learning by using these 4 strategies : participation creation strategy, learning process creation strategy, social movement strategy, and communication for people strategy.

2. For the results of comparing Pratomsueksa 4-6 and Matthayomsueksa 3 students' desirable characteristics between after and before operation of development as a whole, it was operation were different from before operation at the .01 level of statistical significance. When each aspect was considered, it was found that the desirable characteristics after operation were different from before operation at the .01 level of statistic at significance in every of these aspects : self-discipline and discipline with other people, responsibility for self and other people, skills in working with other people, and love of reading.

3. The teachers, students and parents showed their satisfaction with developing students' desirable characteristics as a whole at the highest level. When each aspect was considered, it was found that their satisfaction was at the highest level in this order : self-discipline and discipline with other people, responsibility for self and other people, skills in working with other people, and love of reading respectively.

The development of the developed model of the students' desirable characteristics and the participatory action research was appropriate and in congruence with the context of the organization and local conditions and the model and the process of conducting research in developing students' desirable characteristics according to the purposes. This passed learning from action of stakeholders including teachers, peer students and parents. When it Was synthesized for the models of development and research which was in congruence students characteristics was most appropriate in these aspects : self-discipline and discipline with other people, responsibility for self and other people, skills in working with other people, and love of learning.

Keywords : Students' Desirable Characteristics, The Participation Process

บทนำ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 ได้กำหนดทิศทางในการพัฒนาประเทศโดยเน้นการพัฒนาสังคมคุณธรรมนำความรู้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2545 มีบทบัญญัติหลายมาตราที่เป็นการวางกรอบแนวทางในการพัฒนาและปฏิรูปการศึกษาไว้ได้แก่ ในมาตรา 6 กำหนดไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และมาตรา 24 การจัดกระบวนการเรียนรู้ ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรมค่านิยม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา (กรมสามัญศึกษา. 2542: 7-14) แสดงให้เห็นว่าในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนไทยนั้นต้องเน้นทั้งในด้านความรู้ควบคู่คุณธรรม

กระทรวงศึกษาธิการเร่งรัดให้สถานศึกษาทุกระดับทำการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมแก่นักเรียนซึ่งกำหนดนโยบายปฏิรูปการศึกษาโดยมีจุดมุ่งหมายหลักในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพและเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ และสติปัญญาความรู้ และคุณธรรม จริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข การปฏิรูปการศึกษาเพื่อสนองความต้องการของชีวิตและสังคมให้มีคุณภาพ ปลอดภัยจากความรุนแรงเบียดเบียนกันในทุกด้าน ทั้งรุนแรงเบียดเบียนต่อมนุษย์ด้วยกันเองและต่อสิ่งแวดล้อม เนื่องจากความรุนแรงเบียดเบียนได้แพร่ขยายทั่วเชื่อมโยงถึงกันทั้งหมดจนกลายเป็นระบบจึงต้องให้การศึกษามาแก้ไขให้ทั้งชีวิต สังคมและสิ่งแวดล้อมเป็นระบบแห่งความประสานกลมกลืน และเกื้อกูลต่อกัน แต่การศึกษาที่จัดตามกันมาแต่เดิมจาก

ชาติตะวันตกไม่สามารถแก้ปัญหาได้จึงต้องมีการปฏิรูปการศึกษา (ครั้งใหม่) ลักษณะประการแรกของการปฏิรูปการศึกษา คือ การยอมรับและจัดดำเนินการให้การพัฒนาคนเป็นเกณฑ์ และเป็นฐานของการพัฒนาทุกอย่าง ทุกเรื่อง และทุกรูปแบบ (พระพรหม คุณาภรณ์. 2547: 14-15)

เพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปเพื่อการปฏิรูปการพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขอย่างแท้จริง กระทรวงศึกษาธิการจึงสนับสนุนให้สถานศึกษาพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมควบคู่กับการพัฒนาทุกด้านอย่างเป็นองค์รวมโดยส่งเสริมการดำเนินงานโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ และส่งเสริมการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ (พระพรหม คุณาภรณ์. 2547 : 14-15)

การดำเนินงานพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนจึงถือเป็นนโยบายหลักของการจัดการศึกษาที่จะพัฒนามนุษย์สู่ชีวิตที่สมบูรณ์ ซึ่งผู้บริหารโรงเรียน ครู ผู้ปกครอง ชุมชน ได้ตระหนัก และประจักษ์แล้วว่านักเรียนต้องได้รับการพัฒนาด้านคุณธรรมด้านสังคมและด้านการเรียนรู้เป็นองค์รวม และต่อเนื่อง มีการพัฒนาเพิ่มทุกขณะชีวิตที่เป็นการศึกษาจึงเป็นชีวิตที่เรียนรู้และพัฒนาที่ไม่มีความจบอันเป็นเป้าหมายของการจัดการศึกษา ต้องการสืบต่อที่มีลักษณะแห่งบุคคลที่มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต คิดเป็นเฉลียวฉลาด เก่งกล้า อดทน เพียรพยายาม แสดงความคิดเห็นได้ถูกต้องตามความเป็นจริงในขณะเดียวกันก็เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม ประสานประโยชน์ให้กับสังคมได้อย่างสมานฉันท์สันติสุข และประเทศไทยก็จะน่าอยู่มากขึ้นเท่านั้น (อดิศักดิ์ โพธารามิก. 2547 : 5)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ส่งเสริมให้โรงเรียนสอดแทรกการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยให้โรงเรียน ได้บูรณาการการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ควบคู่ไปกับการพัฒนาผู้เรียนโดยใช้หลักศาสนาควบคู่ไปกับการพัฒนาใน

ชีวิตจริงทั้งในและนอกโรงเรียนของนักเรียนที่เหมาะสม ได้แก่ 1) ด้านคุณธรรมมีความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์ ขยัน หมั่นเพียร มีสติมีเหตุผล มีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีวินัย ในตนเอง 2) ด้านสังคม คือ

พูดเพราะมีทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น เสียสละ มีมารยาทสังคม ทักษะการปรับตัว การเคารพสิทธิผู้อื่น เสียสละประเมินตนเอง เคารพสิทธิผู้อื่น ทักษะการสื่อสาร ทักษะการแก้ปัญหา จิตสำนึกสาธารณะ และ 3) ด้านการเรียนรู้ คือ รักการอ่าน แสวงหาความรู้ การวางแผนการเรียนรู้ การใช้เวลาว่าง สนใจใฝ่รู้มีความคิดสร้างสรรค์ (สุวิมล ว่องวานิชและคนอื่นๆ. 2549 : 17-18)

โรงเรียนบ้านหนองซอนมีปรัชญาในการจัดการศึกษาประจำโรงเรียนว่า "การศึกษาเป็นเลิศเชิดชูคุณธรรม น้อมนำสังคม ชื่นชมสิ่งแวดล้อม" ตามแผนยุทธศาสตร์ การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนบ้านหนองซอน ได้กำหนดวิสัยทัศน์ว่า "โรงเรียนและชุมชนร่วมมือกัน จัดการศึกษาให้นักเรียนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ สู่ความรู้อันเป็นสากลโดยควบคู่ไปกับภูมิปัญญาท้องถิ่น" มีพันธกิจในการจัดการศึกษา 3 ระดับคือระดับปฐมวัย ระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดย จัดการศึกษาให้นักเรียนทุกคนในเขตบริการ มีสิทธิ และโอกาสเสมอกัน ทั้งบุคคลที่ปกติ พิการ และมีความสามารถพิเศษ ส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเป็นเลิศทางวิชาการมีทักษะ ในการใช้สื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัย ปลูกฝังค่านิยมให้เป็น ผู้มีคุณธรรมจริยธรรมที่ดั่งตามประเพณีวัฒนธรรมไทย และมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตร

ตามหลักสูตรโรงเรียนบ้านหนองซอน พุทธศักราช 2544 (ฉบับปรับปรุง 2550) ได้กำหนดคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ของนักเรียนที่จะสำเร็จการศึกษา หรือ จบหลักสูตรไว้ 5 ประการ คือ มีความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์ มีวินัยในตัวเอง เสียสละมีมารยาททางสังคม และ ใฝ่เรียนใฝ่รู้ จากผลการประเมินคุณภาพมาตรฐาน การศึกษา การประชุมระดมสมองของคณะครู คณะ กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครอง ผู้นำในชุมชน

ประจำปีการศึกษา 2550 พบว่านักเรียนที่สำเร็จ

การศึกษาหรือจบหลักสูตรและนักเรียนที่กำลัง ศึกษาอยู่ในโรงเรียน บ้านหนองซอนปัจจุบันมีคุณลักษณะ ที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์ มีวินัยในตัวเอง เสียสละและการใฝ่เรียนใฝ่รู้ในระดับต่ำซึ่งยังไม่เป็น ที่พึงพอใจ เท่าที่ควร (รายงานคุณภาพการศึกษาโรงเรียน บ้านหนองซอน. 2550 : 20) และมีความเห็นตรงกันว่าต้องปรับปรุงและพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ของนักเรียน โดยต้องร่วมกันกำหนดกลยุทธ์ กิจกรรม โครงการนวัตกรรมต่างๆ เพื่อให้เด็กนักเรียนมีคุณลักษณะ ที่พึงประสงค์อย่างยั่งยืนต่อไป

จากการประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของ นักเรียนโรงเรียนบ้านหนองซอน โดยการสังเกต พฤติกรรมนักเรียนและสัมภาษณ์ครู ผู้ปกครอง ครูหมู่บ้าน และประชาชนในเขตบริการของโรงเรียน พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ถึง ชั้นมัธยม ศึกษาปีที่ 3 เป็นวัยที่เริ่มก้าวสู่วัยหนุ่มสาวจึงมักมี พฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมมากที่สุด ได้แก่ การไม่เข้าร่วม กิจกรรมหน้าเสาธง โดยอ้างเหตุผลว่ามาโรงเรียนสาย ไม่อยากเข้าร่วมกิจกรรมมีการรวมกลุ่มกันที่ร้านค้า ในตลาดของอำเภอ สถานีขนส่ง หรือตามร้านซ่อม จักรยานยนต์ บางคนแต่งกายไม่ถูกระเบียบ

ปล่อยเลื้อยลอยชาย ไว้ผมผิดระเบียบมีเหตุ ทะเลาะวิวาทกัน ทั้งภายในโรงเรียนและนอกโรงเรียน อยู่บ่อยครั้ง และยังมีพฤติกรรมทิ้งขยะไม่ถูกที่ ไม่ช่วย รักษาความสะอาด จอดยานพาหนะในที่ห้ามจอด มีพฤติกรรมเที่ยวกลางคืน และบางคนมีพฤติกรรม ใช้สารเสพติดประพาดิตนทำนองชั่วสาวและใช้ยา ฝูมเพื่อย จากปัญหาดังกล่าวผู้บริหารโรงเรียน ครู ผู้ปกครอง และครูหมู่บ้านมีแนวคิดที่จะแก้ไขพฤติกรรม ที่ไม่พึงประสงค์ ดังกล่าว จึงสนับสนุนให้โรงเรียน จัดทำโครงการพัฒนาและขับเคลื่อนการพัฒนา คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 4-ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านหนองซอน เพื่อส่งเสริมและพัฒนาให้นักเรียนมีพฤติกรรมที่แสดง ถึงความมีคุณธรรมจริยธรรมตามคุณลักษณะที่พึง

ประสงค์ของโรงเรียน และประเด็นสำคัญ คือ โรงเรียนที่ตั้งอยู่ชนบทนอกเขตเทศบาล จำเป็นอย่างยิ่งที่นักเรียนโรงเรียนบ้านหนองซอนทุกคนต้องเป็นผู้ที่มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เปี่ยมด้วยคุณธรรม จริยธรรมสูง ยึดมั่นในหลักคำสอนทางศาสนา ได้รับการขัดเกลา พัฒนาทั้งด้านร่างกาย วาจา ใจ ให้เป็นคนดี เป็นพลเมืองดีของประเทศชาติต่อไป ดังนั้นโรงเรียนบ้านหนองซอนจึงสนใจที่จะวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่เหมาะสมทั้ง 3 ด้าน คือ 1) ด้านคุณธรรม คือความวินัยในตนเองและกับผู้อื่น และความรับผิดชอบต่อตนเองและต่อผู้อื่น 2) ด้านสังคม คือมีทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น และ 3) ด้านการ รักการอ่าน หากค้นพบนวัตกรรมการพัฒนาและรูปแบบการพัฒนาที่เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน และสภาพของท้องถิ่นจะนำไปสู่การเตรียมเยาวชนที่เหมาะสม เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นปรับตัว ให้เข้ากับสภาพ ที่เปลี่ยนไปเป็นคนดี คนเก่ง และอยู่ในสังคม ได้อย่างมีความสุขต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

- 1) เพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนด้านความวินัยในตนเองและกับผู้อื่นความรับผิดชอบต่อตนเองและต่อผู้อื่น ทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น และการรักการอ่าน โดยกระบวนการมีส่วนร่วม
- 2) เพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนระหว่างก่อนกับหลังการพัฒนาในด้านวินัยในตนเองและกับผู้อื่น ความรับผิดชอบต่อตนเองและต่อผู้อื่น ทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น และรักการอ่าน โดยกระบวนการมีส่วนร่วม
- 3) เพื่อประเมินความพึงพอใจของครูเพื่อนักเรียน และผู้ปกครองในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน ด้านความวินัยในตนเองและกับผู้อื่น ความรับผิดชอบต่อตนเองและต่อผู้อื่นทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่นและการรักการอ่าน

สมมติฐานของการวิจัย

นักเรียนโรงเรียนบ้านหนองซอนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีวินัยในตนเองและกับผู้อื่น ความรับผิดชอบต่อตนเองและต่อผู้อื่น ทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น และการรักการอ่าน ก่อนและหลังการพัฒนาแตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

1. ผู้วิจัย ผู้ร่วมวิจัย กลุ่มเป้าหมาย และกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย

1.1 ผู้วิจัยจำนวน 5 คน

1.2 ผู้ร่วมวิจัย

คือ ครูโรงเรียนบ้านหนองซอน ที่สอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 15 คน

2. กลุ่มเป้าหมายในการพัฒนา คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 231 คน

3. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล จำนวน 465 คน ได้แก่

3.1 ครูจำนวน 15 คน

3.2 ผู้ปกครองนักเรียนจำนวน 231 คน

3.3 นักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่4-ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 231 คน

4. ตัวแปรในการวิจัย ประกอบด้วย

4.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ กลยุทธ์การพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน
4 กลยุทธ์

1. กลยุทธ์การสร้างการมีส่วนร่วม

2. กลยุทธ์การสร้างกระบวนการเรียนรู้

3. กลยุทธ์การเคลื่อนไหวของสังคม

4. กลยุทธ์การสื่อสารเพื่อประชาชน

4.2 ตัวแปรตาม ได้แก่

4.2.1. คุณลักษณะนักเรียนที่พึงประสงค์ 4 ด้าน คือ คุณธรรม ด้านสังคม และด้านการเรียนรู้ ประกอบด้วย

1. ความมีวินัยในตนเองและกับผู้อื่น

2. ความรับผิดชอบต่อตนเองและต่อผู้อื่น

3. ทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น

4. การรักการอ่าน
- 4.2.2 ความพึงพอใจต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์
5. ระยะเวลาในการวิจัย ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2551

การดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้หลักการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) ตามแนวคิดของ เคมมิสและแม็กแทกการ์ท (สุมิล ว่องวานิช. 2544 : 13) และการเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติของฉลาด จันทรสมบัติ (2550 : 5) ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน คือ

1. ขั้นศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหา
2. ขั้นการวางแผนแบบมีส่วนร่วม
3. ขั้นการปฏิบัติตามแผนและปรับปรุงพัฒนา
4. ขั้นตรวจสอบประเมินผล
5. ขั้นการสะท้อนผล
6. ขั้นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้วัฒนธรรมในการพัฒนา ประกอบด้วย
 1. การสอนตามแผนบูรณาการที่เน้นคุณลักษณะที่พึงประสงค์
 2. การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่เน้นคุณลักษณะที่พึงประสงค์
 3. การจัดกิจกรรมนอกห้องเรียนที่เน้นคุณลักษณะที่พึงประสงค์
 4. การสอนแบบโครงงาน
 5. กิจกรรม (โปรแกรม) ฝึกฝนเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ (เน้นพฤติกรรม 7 ด้าน)
 6. การปฏิบัติตามคู่มือ บ้าน วัด โรงเรียน (บวร.)

เครื่องมือในการวิจัย

- เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 6 ชนิด ประกอบด้วย
1. แบบประเมินพฤติกรรมกรรมการปฏิบัติคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ประเมินตามเกณฑ์ที่กำหนด จำนวน 3 ด้าน 4 ตัวบ่งชี้ๆ ละ 15 ข้อ รวม 60 ข้อ
 2. แบบสังเกตคุณลักษณะที่พึงประสงค์ แบบประเมินพฤติกรรมกรรมการปฏิบัติ แบ่งเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ตอนที่ 2 ประเมินพฤติกรรมกรรมการปฏิบัติของนักเรียนแบ่งระดับการปฏิบัติเป็น 5 ระดับ จำนวน 40 ข้อ

3. แบบวัดความพึงพอใจ แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 40 ข้อ

4. แบบสอบถามเจตคติต่อความมีวินัยเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) สร้างขึ้นตามแนว (Likert's Scales) โดยการถามระดับความรู้สึกเห็นคุณค่าของความมีวินัย 5 ระดับจำนวน 30 ข้อ

5. แบบสอบถามเหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความมีวินัยเป็นแบบสอบถามที่เป็นสถานการณ์ (Situational Test) โดยมีสถานการณ์ที่เกี่ยวกับความมีวินัย มาให้พิจารณาแล้วเลือกตอบตามความรู้สึกที่แสดงถึงเหตุผลเชิงจริยธรรม ซึ่งแฝงอยู่ในตัวเลือกที่กำหนดให้ จำนวน 20 ข้อ

6. แบบสอบถามการปฏิบัติที่แสดงถึงความมีวินัยเป็นแบบรายการที่เป็นกิจกรรมการปฏิบัติที่แสดงถึงความมีวินัยมาให้ แล้วพิจารณาเลือกตอบว่า ในชีวิตประจำวันได้มีการกระทำหรือการปฏิบัติในกิจกรรมนั้นมากน้อยเพียงใด จำนวน 20 ข้อ

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือวิจัย

1. การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือวิจัย ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

1. ศึกษาหลักการและวิธีการสร้างแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต และแบบประเมินจากเอกสารและงานวิจัย
2. ดำเนินการสร้างเครื่องมือตามกรอบโครงสร้างหรือตัวชี้วัดของเครื่องแต่ละชนิด
3. ผู้ร่วมวิจัยพิจารณาตรวจสอบเครื่องมือฉบับร่าง
4. เสนอผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจสอบเครื่องมือ
5. ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ
6. จัดพิมพ์เครื่องมือเพื่อนำไปตรวจสอบ

คุณภาพและเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

3. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1. การตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา

(Content validity)

2. การตรวจสอบความเที่ยง (Reliability)

3. การตรวจสอบข้อมูล

4. ข้อมูลเชิงคุณภาพ

4.1 ตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation)

ได้แก่ การสังเกตแบบมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่ม

4.2 การตรวจสอบร่องรอยหลักฐาน (Audit trail)

5. ข้อมูลเชิงปริมาณ

5.1 การตรวจสอบผลวิเคราะห์ข้อมูลกับสภาพจริง จากแบบสอบถาม และแบบประเมิน

5.2 การตรวจสอบจากผู้รวบรวมข้อมูลหลายคน จากแบบสังเกต

การเก็บรวบรวมข้อมูล

เก็บรวบรวมข้อมูลโดยผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัย ซึ่งใช้แบบสังเกต แบบบันทึก แบบประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรมของนักเรียน แบบประเมินความพึงพอใจโดยใช้ข้อมูลสามเส้า ก่อนดำเนินการพัฒนา ขณะพัฒนาและหลังการพัฒนาในระหว่างเดือน พฤษภาคม 2551 ถึง 30 สิงหาคม 2551

การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

การจัดกระทำข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาตรวจความสมบูรณ์ โดยมีความสมบูรณ์ครบถ้วนทุกฉบับ และตรวจให้คะแนนรายข้อ ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

2. วิเคราะห์ระดับการปฏิบัติเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน

2.1 หาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2.2 วิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ทั้งโดย

ภาพรวมและจำแนกรายด้านและรายข้อ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์หาคุณภาพเครื่องมือ

1.1 หาค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามเป็นรายข้อ ใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่าย (Simple Correlation) ระหว่างคะแนนรายข้อ และคะแนนรวมรายด้านโดยใช้วิธี (Item-total Correlation) (บุญชม ศรีสะอาด. 2545 : 97)

1.2 การวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) (บุญชม ศรีสะอาด. 2545 : 99)

2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่

2.1 ค่าเฉลี่ย (Mean จากสูตร (บุญชม ศรีสะอาด. 2545 : 105)

2.2 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.) โดยใช้สูตรดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด. 2545 : 108)

2.3 ทดสอบสมมติฐาน โดยใช้ t-test (Independent Samples)

สรุปผลการวิจัย

จากพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนสรุปได้ดังนี้

1. การพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนแบบมีส่วนร่วมที่พัฒนาขึ้น มี 8 ขั้นตอน ถือเป็นการมีส่วนร่วมสูงสุด คือ ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติ ร่วมตรวจสอบ ร่วมรับผิดชอบ ร่วมสรุปผลบทเรียน และร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้วิธีการดำเนินการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมที่พัฒนาขึ้น มี 6 ขั้นตอน คือ ศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหา

การวางแผนแบบมีส่วนร่วม การปฏิบัติตามแผน และปรับปรุงพัฒนา การตรวจสอบประเมิน การสรุปสะท้อนผล และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยใช้กลยุทธ์

4 ประการ คือ กลยุทธ์การสร้างการมีส่วนร่วม กลยุทธ์การสร้างกระบวนการเรียนรู้ กลยุทธ์การเคลื่อนไหวของสังคม และกลยุทธ์การสื่อสารเพื่อประชาชน

2. ผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนระหว่างหลังกับก่อนการดำเนินงานพัฒนาโดยรวมพบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์หลังดำเนินงานแตกต่างกันกับก่อนดำเนินงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน คือ ด้านวินัยในตนเองและกับผู้อื่น ความรับผิดชอบต่อตนเองและต่อผู้อื่น ทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น และการรักการอ่าน พบว่า หลังดำเนินงานกับก่อนดำเนินงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกด้าน

3. ครู นักเรียน และผู้ปกครอง

มีความพึงพอใจต่อการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่ามีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงตามลำดับ คือ ด้านวินัยในตนเองและกับผู้อื่น ความรับผิดชอบต่อตนเองและต่อผู้อื่น ทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น และการรักการอ่านตามลำดับ

อภิปรายผล

1. จากผลการวิจัยที่พบว่านักเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ด้านวินัยในตนเองและกับผู้อื่น ความรับผิดชอบต่อตนเองและต่อผู้อื่น ทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่นและรักการอ่าน โดยกระบวนการมีส่วนร่วม โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นักเรียนมีวินัยในตนเองและกับผู้อื่น ความรับผิดชอบต่อตนเองและต่อผู้อื่น ทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่นและรักการอ่าน อยู่ในระดับมากทุกด้าน เป็นเพราะกลยุทธ์ที่ใช้ในการพัฒนาได้มาจากการมีส่วนร่วมทุกส่วนที่เกี่ยวข้อง สอดคล้องกับงานวิจัย แสงดาว คงนาวัง (2544 : บทคัดย่อ) พบว่า ก่อนการจัดกิจกรรมนักเรียนมีการปฏิบัติตนด้านคุณธรรม จริยธรรม เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยภาพรวม

และรายด้าน อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนหลังจัดกิจกรรม นักเรียนมีการปฏิบัติคุณธรรม จริยธรรมอยู่ในระดับมาก หลังจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน นักเรียนมีการปฏิบัติตนโดยภาพรวมและรายด้าน 6 ด้าน คือ ด้านความรับผิดชอบ ด้านความมีวินัยในตนเอง ด้านความขยันหมั่นเพียร ด้านความเสียสละ ด้านการพึ่งตนเอง และด้านความซื่อสัตย์ มากกว่าก่อนจัดกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 พนม พงษ์ไพบูลย์ (2540 : 4) ที่กล่าวไว้ว่าเด็กเรียนรู้และสร้างลักษณะนิสัยหลายอย่างจากสิ่งรอบตัวเด็ก คือ จากผู้ใหญ่ ในชุมชน จากสิ่งแวดล้อมรอบตัว จากข้อมูลข่าวสารที่เด็กได้รับไม่ว่าจากวิทยุ โทรทัศน์หนังสือพิมพ์ หรือจากคำเล่าลือต่างๆ

2. การเปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยรวมหลังการพัฒนาสูงกว่าก่อนการพัฒนา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน คือ ด้านความมีวินัยในตนเองและกับผู้อื่น ความรับผิดชอบต่อตนเองและต่อผู้อื่น ทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น และรักการอ่านพบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จำนวนทุกด้าน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งเป็นไปตามระดับพัฒนาการตามทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก สอดคล้องกับงานวิจัยของพิมพ์พรรณ เทพสุเมธานนท์ (2542 : บทคัดย่อ) พบว่า ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแสดงให้เห็นว่าการเรียงลำดับจริยธรรม 10 ด้าน ของอาจารย์และนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายมีความสัมพันธ์กัน ส่วนคะแนนจริยธรรมไม่มีความสัมพันธ์กันในทางบวก และอาจารย์มัธยมศึกษาตอนปลายเพศหญิงและเพศชายมีคะแนนจริยธรรมด้านความสามัคคีแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ โดยอาจารย์เพศหญิงมีคะแนนจริยธรรมสูงกว่าอาจารย์เพศชาย อาจารย์มัธยมศึกษาตอนปลายที่มีอายุ และสถานภาพสมรสแตกต่างกัน มีคะแนนจริยธรรมรายด้าน และคะแนนจริยธรรมรวมทุกด้านไม่แตกต่างกัน และที่สังกัดประเภทโรงเรียนต่างกัน

มีคะแนนจริยธรรมด้านความรับผิดชอบ ความมีระเบียบวินัย ความซื่อสัตย์สุจริต ความเคารพต่อกฎหมาย บ้านเมือง ความยุติธรรม ความเสียสละ ความสามัคคี และคะแนนจริยธรรม รวมทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

3. จากผลการประเมินความพึงพอใจ ครู เพื่อนนักเรียน และผู้ปกครอง มีความพึงพอใจ ด้านความมีวินัยในตนเองและกับผู้อื่น ความรับผิดชอบต่อตนเองและต่อผู้อื่น ทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น และการรักการอ่าน โดยกระบวนการมีส่วนร่วม โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาจากผู้ประเมิน พบว่า ครู เพื่อนนักเรียน และผู้ปกครอง มีความพึงพอใจ ด้านความมีวินัยในตนเองและกับผู้อื่น ความรับผิดชอบต่อตนเองและต่อผู้อื่น ทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น และการรักการอ่าน อยู่ในระดับมาก กิจกรรมอื่นๆ ส่งเสริมสนับสนุนที่สำคัญ โรงเรียนได้พัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์โดยใช้กลยุทธ์ในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน 4 กลยุทธ์ ได้แก่ กลยุทธ์การสร้างการมีส่วนร่วม กลยุทธ์การสร้างกระบวนการเรียนรู้ กลยุทธ์การเคลื่อนไหวของสังคม กลยุทธ์การสื่อสารเพื่อประชาชน และแต่ละกิจกรรมเกื้อหนุนมีความต่อเนื่องและสามารถปรับปรุงแก้ไขในกิจกรรมหรือขั้นตอนที่ไม่เหมาะสมได้อย่างเหมาะสมและต่อเนื่อง มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในการพัฒนาอย่างชัดเจน ด้านวินัยในตนเองและกับผู้อื่น ความรับผิดชอบต่อตนเองและต่อผู้อื่น ทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น และรักการอ่าน มีการกำหนดเป้าหมายการพัฒนาแต่ละด้านชัดเจน และทุกฝ่ายทั้งคณะกรรมการที่เป็นตัวแทนครู นักเรียน และผู้ปกครองนักเรียน มีความมุ่งมั่นเสียสละ อุทิศเวลา เพื่อให้งานบรรลุ ตามเกณฑ์พัฒนาที่กำหนดไว้ร่วมกัน ผลการศึกษาสอดคล้องกับ แสงดาว คงนาวัง (2546 : 191-193) ที่พบว่า หลังการพัฒนาการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนบ้านเป่าวิทยา อำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ นักเรียน มีการปฏิบัติตนโดยภาพรวมและรายด้าน 6 ด้าน คือ ด้านความรับผิดชอบ ด้าน

ความมีวินัยในตนเอง ด้านความซื่อสัตย์สุจริต ด้านความเสียสละ ด้านการพึ่งตนเอง และด้านความซื่อสัตย์มากกว่า ก่อนดำเนินงาน และครู นักเรียน ผู้ปกครอง มีความพึงพอใจกิจกรรมพัฒนามากกว่าก่อนดำเนินงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ผลการศึกษาสอดคล้องกับ ฉวีวรรณ แสนรักษ์ (2550 : 237-241) ที่พบว่า หลังการพัฒนาการดำเนินงานเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนโคกก่อพิทยาคม อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม โดยครูและนักเรียนมีความพึงพอใจมากกว่าก่อนดำเนินงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 จากผลการวิจัย พบว่า นักเรียน มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ความมีวินัยในตนเองและกับผู้อื่น ความรับผิดชอบต่อตนเองและต่อผู้อื่น ทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่นและการรักการอ่าน โดยสรุปอยู่ในระดับมาก ดังนั้นควรรักษาความดีให้คงอยู่และให้สูงขึ้นเรื่อยๆ

1.2 ครูผู้สอนควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เอื้อต่อการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน ด้านความมีวินัยในตนเองและกับผู้อื่น ความรับผิดชอบต่อตนเองและต่อผู้อื่น ทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น และการรักการอ่าน ควรกระทำตนเป็นแบบอย่างที่ดีต่อศิษย์ เพราะถือว่าครูเป็นบุคคลที่สำคัญต่อการจัดกิจกรรม

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป

2.1 ควรศึกษาเปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านอื่นๆ ของนักเรียน เช่น ความตรงต่อเวลา ความประหยัด ความเมตตา กรุณา และรักการอ่าน และครูควรกระทำตนเป็นแบบอย่างที่ดีต่อศิษย์ เพราะถือว่าครูเป็นบุคคลที่สำคัญต่อการจัดกิจกรรม

2.2 ควรศึกษาเปรียบเทียบจริยธรรมด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน ด้านวินัยในตนเองและกับผู้อื่น ความรับผิดชอบต่อตนเองและต่อผู้อื่น

ทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่นและรักการอ่านในขอบเขต
ที่กว้างขึ้น เช่น ระดับชั้น ระดับโรงเรียน ระดับจังหวัด
เพื่อจะได้ข้อสรุปที่ครอบคลุมและชัดเจนมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. แนวทางการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ. กรุงเทพฯ : สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการ
ศึกษาและสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2547.
- กรมสามัญศึกษา. คู่มือการพัฒนาการเรียนการสอนตามหลักสูตร. กรุงเทพฯ : มิตรภาพการพิมพ์และสตีวดีโอจำกัด,
2540.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. สำนักงาน. แผนพัฒนาแห่งชาติฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2550-2554). กรุงเทพฯ.
รุ่งเรืองสาส์น : 2549.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). สู่การศึกษาแนวพุทธ. กรุงเทพฯ : อนุสารการพิมพ์, 2547.
- บุญชม ศรีสะอาด. การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น, 2547.
- สุวิมล ว่องวาณิช และคณะ. โครงการเร่งสร้างคุณลักษณะที่ดีของเด็กและเยาวชนไทย. ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนา
พลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม. กรุงเทพมหานคร : บริษัทพริกหวานกราฟฟิคจำกัด, 2549.
- แสงดาว คงนาวัง. รายงานการพัฒนาการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ที่ส่งผลต่อคุณภาพของนักเรียน
โรงเรียนบ้านเป่าวิทยา อำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ. ชัยภูมิ : สำนักงานสามัญศึกษาจังหวัด
ชัยภูมิ, 2544.
- สมศักดิ์ เจริญจรกุล. "พื้นฐานความเข้าใจพฤติกรรมนักเรียนระดับมัธยมศึกษา," สารพัฒนาหลักสูตร. 9(102)
: 21 ; กรกฎาคม-กันยายน, 2533.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน. ทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรมการวิจัยและพัฒนาบุคคล. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2546.
- พิมพ์พรรณ เทพสุเมธานนท์. การศึกษาจริยธรรมของครู-อาจารย์และนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขต
กรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ : ภาควิชาพื้นฐานการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง,
2543.
- ฉวีวรรณ แสนรักษ์. รายงานการพัฒนาการดำเนินงานเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน
โรงเรียนโคกก่อพิทยาคม อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม. วิทยานิพนธ์ค.ม. มหาสารคาม :มหาวิทยาลัย
ราชภัฏ มหาสารคาม, 2550.
- ชาติ อาจคำตรู. การพัฒนาพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนภูซางใหญ่พิทยาคม อำเภอสุวรรณคูหา
จังหวัดหนองบัวลำภู. รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม.
มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2547.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1. จากนโยบายสู่การปฏิบัติ, มหาสารคาม. อภิชาติ การพิมพ์ :
2547.
- องค์การคำคุณสุภา. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2542.